

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

יבמות קד-קי | פרשת קרח | גליון מס' 129

דף קד. קה

והקשה המהרש"ל (יש"ש יבמות פי"ב סי' כ"ב) הא שאני בתפילין דלא כתיב ימין אלא יד כהה וכנ"ל, ומנ"ל דהיכי דכתיב ימין אזלין בתר ימין דידי.

ותירץ בחתם סופר (שם) דימין גם כן הכוונה לשון גבורה, והביא כן מרמב"ן (פ' וישלח) דרחל כשילדה ויצאה נפשה קראתו בן אוני מלשון אנינות, ויעקב המתיק השם והפך לשון אוני מלשון אנינות ללשון כחי וראשית אוני, ולכן קרא אותי בנימין שהימין הוא הכח. וא"כ באיטר שכחו ברגלו השמאלי הרי הוא חולץ בשמאל.

והכא בהא קמיפלגי מר סבר חליצה כתחילת דין דמיא ומר סבר חליצה כגמר דין דמיא - האתוון דאורייתא (כלל ח') האריך לדון מהו עניינו של איסור יבמה לשוק, אם עניינו שאישות הבעל לא נסתלקה לגמרי וניתקה ממיתה ללא, או דלמא אישות הבעל נסתלקה לגמרי ואיסורה לשוק איסור חדש הוא.

וכתב שם בקונטרס אחרון די"ל דהא דנחלקו כאן אי חליצה כתחילת דין דמיא או כסוף דין, תליא בחקירה הנ"ל, דאי נימא דאיסור יבמה לשוק הוא מפאת שלא נסתלק אישות הבעל עדיין לגמרי א"כ מסתברא דחליצה כגמר דין דמיא, שהרי ההיתר כבר התחיל ע"י מיתת הבעל, אבל אי נימא דאיסור יבמה לשוק הוא איסור חדש מחמת הזיקה ליבם, לפ"ז חליצה כתחילת דין דמיא דעדיין לא היה שום התחלת הפקעה לאותו אישות החדש.

דף קה. קה

גידמת מהי שתחלוץ וכו' - האבני נזר (אהע"ז סי' רכ"ג) דן אם אשה יכולה לחלוץ ע"י שליח, וכתב דיש להביא ראייה מהא דמבואר בגמרא ובפוסקים גידמת חולצת בשיניה, ואי נימא דיכולה לעשות שליח טורח זה למה. וכתב דהראיה מהגמרא יש לדחות, די"ל דאם אינה יכולה לחלוץ בשיניה ואין לה שום מציאות לחלוץ בעצמה א"כ לא תוכל לעשות שליח, דכל מילי דאיהו לא מצי למיעבד שליח נמי לא מצי למיעבד, לדעת התוס' ישנים (עירובין יגא) שהוכיח דבכתיבת הגט אין צורך לשליחות, דמסתמא גם מי שידיו קטועות יכול לגרש את אשתו. אבל מ"מ לפי האמת למה

חליצה בלילה וכו' ור"א פוסל - הבית יוסף (אה"ע סוף סי' קל"ו) הביא מהתרומת הדשן (רמ"ח) שפסל נתינת גט בלילה דנתינת גט הוא דין ואין דנים בלילה, והב"י תמה ע"ז וז"ל ואיני יודע מה ענין דין לגט.

והאמת התרומת הדשן כתב כן בשם האור זרוע, והאור זרוע למד כן מדינא דחליצה דחשיב כתחילת דין דע"י החליצה קמתחלא למיתבע כתובתה, וא"כ כ"ש דגט חשיב כתחילת דין שהרי ע"י הגט גובה כתובתה, ואין הבעל יורשה ואינו אוכל פירות וכו'.

והנודע ביהודה (אהע"ז תנינא קי"ד) תמה על הדמיון של האור זרוע, דהא י"ל דשאני חליצה דגלי קרא בהדיא דבעינן דיינים וכדכתיב ועלתה חיבתו השערה אל הזקנים, ובה אמרינן גדר של הגזיה"כ הוא משום דהוי תחילת גבית כתובתה, אבל בגט דלא גלי לן קרא להצריך דיינים מנ"ל להגדירו כדון, וע"ש שהארץ.

חליצה בשמאל פסולה - נחלקו הפוסקים באיטר ברגלו באיזה רגל חולץ. דעת הרמב"ן בחידושו כאן דאינו חולץ כלל, וכמו דכהן איטר אינו עובד, ואסברה לן החתם סופר (בשו"ת אה"ע ח"ב סי' ע"א) דס"ל דכהן איטר שאינו עובד, לאו משום דהוה בעל מום, אלא משום דלית לי ימין כלל, וה"ה שאינו חולץ, ואף על גב דגבי תפילין מניח אשמאל דידיה, היינו משום דהתם לא כתיב לא ימין ולא שמאל אלא יד כהה והיינו ימין דעלמא שהיא שמאל וכהה דידי, אבל היכא דבעינן ימין, איטר לית לי ימין.

דעת הסמ"ג (ומובא בבית יוסף סי' קס"ט) דחולץ בימין דעלמא, וטעמיה משום דכמו דבאוזן ימין דמצורע לא שייך איטר, דליכא כח באוזן ימין יותר מאוזן שמאל, הרי דהתורה הקפידה על אוזן ימין לאו מחמת גבורתו, א"כ ה"נ בבהן ידיו דרגלו, וכן רגל בחליצה דילפינן מיני, לאו משום גבורתו אלא משום שהוא ימין גרידא, וא"כ גם באיטר חולץ ברגל ימין דעלמא.

דעת הטור (סי' קס"ט) דחולץ בימין דידי דהוא שמאל דעלמא, ויליף לי מתפילין דמניח בשמאל דידי דהוא ימין דעלמא, וה"נ חולץ בימין דידי שהיא שמאל דעלמא.

הוצרכו הפוסקים להביא דין זה למעשה, והא שפיר יכולה לעשות שליח.

והמהרש"ם בשו"ת (ח"א סי' קל"ה) השיב להאבני נזר דיש לדחות ראייה זו אי נימא דגם נשים מצוות במצות חליצה, דלפ"ז י"ל דמצוה בה יותר מבשלוחה, ועדיף שתחלוץ בשיניה משתעשה שליח.

גידמות מהו שתחלוץ וכו' מי כתיב וחלצה ביד - כתב הברכי יוסף (או"ח תרנ"א) בשם הר"י מולכו דה"נ לענין מצות ארבע מינים מי שאין לו ידים יכול ליטול בשיניו.

אמנם הפרי מגדים (שם באשל אברהם סק"י) כתב דאע"ג דיבמה חולצת בפיה, מ"מ אין מקיים בדרך זו מצות ולקחתם לכם, וכ"כ הביכורי יעקב שם בשם שו"ת הלכות קטנות.

רבה ואבני מדבית עלי קאתו רבה דעסק בתורה היה ארבעין שנין אביי דעסק בתורה ובגמ"ח היה שיתין שנין - החפץ חיים (אהבת חסד ח"ג פ"ח) הקשה דבמאי קאיירי, אם לא אפשר לעשות אותו החסד ע"י אחרים מ"ט דרבא שלא עסק בגמ"ח, ואם אפשר לעשות אותו החסד ע"י אחרים איך ביטל אביי לימוד התורה עבור זה, והרי קיי"ל (מו"ק ט ב) דמצוה שאפשר לעשות ע"י אחרים אין מבטלין תורה. וכתב דאביי שהיה מפורסם בדורו מאד, ובודאי ע"י שעסק הוא בגמילות חסד היה מוסף ענינים גדולים במדת החסד שבלעדו לא היה נעשים, ורבא סבר דאין חיוב על האדם לעסוק בדבר, מאחר שלא בא מעשה לפניו וע"כ חשש לביטול תורה.

וסיים החפץ חיים זצ"ל דמ"מ חזינן מדהוסיפו עבור זה שנים לאביי, שמע מינה דמשמאי הסכימו לאביי. עוד כתב החפץ חיים זצ"ל דעיקר הוספת השנים משמים הוא כדי שלא יחסר לו ע"י החסד מלימוד תורתו.

דף קה: סו

המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה - בתלמידי רבינו יונה ברכות פ' אין עומדין (דף כ"ב ע"ב) ביארו ד"ז ז"ל: כלומר, שיחשוב בלבו כאילו עומד בשמים, ויסיר מלבו כל תענוגי עולם הזה וכל הנאות הגוף, כענין שאמרו הקדמונים: כשתרצה לכון, פשוט גופך מעל נשמתך, ולאחר שיגיע למחשבה זו, יחשוב גם כן כאילו הוא בבית המקדש שהוא למטה, מפני שעל ידי זה תהיה תפלתו רצויה יותר לפני המקום. מפני מורי הרב נר"ו.

עוד נציין שכתב החתם סופר בדרשות (ח"ב ע' רפ"ו) וזה תו"ד: כי אנו מוכרחים להתפלל על חיי נפש, ואין אדם רשאי להרעיב את עצמו, והוא מושבע ועומד שלא להפריד חיי הנפש מן הגוף עד שיבא עת חפץ. אמנם זה גנאי לנפש לקשר נפשו גבוה מעל גבוה בעת התפלה בשביל ככר לחם א'. אלא עיקר הכוונה תהי' שנתפלל שאותו מזון שד' יתן לנו, תהי' להכנה טובה להכין על ידו לבכינו אליו, כי דברי עה"ז הם שער לעוה"ב, ולא נהי' כאותו שפותחים לפניו רק שערי החצר, וסוגרים בעדו פתחי חדרי בית המלך הפנימי.

וזה הכוונה שיתן עיניו למטה, להמשיך השפע לדברים ארציים, אבל לבו יהי' למעלה, בשביל להשיג דברים רוחניים עכתו"ד, וע"ש עוד.

ובספר תפארת שמואל כותב ש"לבו למעלה" היינו שיונין מחשבתו על צער גלות השכינה, אשר בצרתם לו צר. ויעשה תשובה על שגרים צער למעלה והכבוד של מעלה שנפגם, ועל תפילה כגון זו אין מקטרגים, ותתקבל ברצון, וממילא תבוא על ידי זה גם ישועה פרטית.

אתיא יבמה לקמיה דרבי א"ל רבי לאבדן פוק בדקה וכו' - החפץ חיים (שמירת הלשון שער התבונה פי"ז) ביאר בזה דלכא' מדוע סבב ה' דאדהכי והכי אתיא ההיא יבמה לקמיה דרבי, וכתב דהנה אבדן ביזה מתחילה לרבי ישמעאל בר"י על שפסע על ראשי עם קדוש, והנה אף שבודאי לא היה הדין עם אבדן במה שאמר לו וכי הגון אתה ללמוד תורה מרבי דזהו אונאת דברים ממש, אעפ"כ לא היה מקום לתפוס כ"כ לאבדן עד שיענש בעונש הצרעת אם עיקר כוונתו היתה בשביל קניאת האמת, אף שטעה במה שאמר. ואדהכי הגיע היבמה והוצרך אבדן לצאת, והוי קמפסע אבדן בעצמו, וממילא הוכיח בזה שמה שאמר לרבי ישמעאל בר"י לא היתה מקניאת האמת, שהרי הוא בעצמו ג"כ לא נזהר בזה, וע"כ נענש למפרע במה שכינה את רבי ישמעאל.

ולכן נענש בעונש צרעת, כמו המדבר לשון הרע, וטבעו שני בניו, שטביעה ומיתת אסכרה שתיהם הן מסוגי החנק כדאי' בכתובות (ל' ע"ב), והמדבר לשון הרע מיתתו באסכרה כדאי' בשבת (ל"ג ע"א), ועיין עוד שם מש"כ בענין זה.

דף קו. סו

בת חמוה דר"פ נפלה כו' א"ל זיל חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתים וכו' א"ל זיל הב לה - ופירש"י הטעם שהצריך לשלם לו, משום דין שכירות פועלים, שהרי התנתה לשלם לו שכר על החליצה.

והקשה הרא"ש (סי' ט"ו) ל"ל פירש רש"י משום עצם התנאי שהתנתה עמו שיחלוץ לה ע"מ שתתן לו מאתים וכו'. ותירץ הרא"ש דכל האומר ע"מ אין מחייבין אותו לקיים התנאי. ותמה בשער המלך (אישות פרק ו' ה"ב) דהא הרא"ש כתב הכא גופי' דאין תנאי בחליצה, וא"כ האך הקשה מיני' ובי' ל"ל פירש רש"י דתתחייב לשלם מחמת התנאי.

ותירץ השער המלך עפ"י מש"כ הר"ן קידושין (דף כ"ב ע"ב) מדפי הרי"ף) בשם הירושלמי דהמקדש אשה ע"מ שתתן לו מאתים וכו' וכנסה סתם דאמרינן דאינו רוצה שבעילתו תהי' בעילת זנות וקידושויו הוה קידושין אפי' אם לא נתן לו המאתים וכו', דמכל מקום היא חייבת ליתן לו המאתים וכו' ונעשית עליו מלוה, דאידי דמהימן לה גמרה ומשעבדא נפשה. וא"כ ה"נ י"ל דאע"ג דאין תנאי בחליצה, ה"נ י"ל דהיינו דוקא לענין איסורא, דהיינו שהחליצה כשרה בכ"ע ואפילו אם לא נתן לו המאתים וכו', ומ"מ היא צריכה ליתן

לו המאתים זוז מחמת הא דאיירי דמהימן לה גמרה ומשעבדא נפשה.

ולפ"ז א"ש מה שהקשה הרא"ש דל' פירש"י הטעם היא צריכה ליתן מחמת שכירות פועלים, ול"ל פי מחמת הך תנאי גופה, ע"ש.

דף קו: פ

כשהקרא רבי הורקנוס תחת האלה בכפר עיטם וכו' - בשו"ת בית יצחק (אבהע"ז ח"ב סי' ק"ו) דן אם אפשר לחלוץ בכפר כיון דכתיב ועלתה יבמתו השערה. והביא שם מהמשנה (יבמות ק"ו ב) דמבואר שעשו חליצה בכפר עיטם ע"ש. (ועי' גם בשו"ת תשורת שי (ח"א סי' ס"ח) ושם במהדו"ת (סי' קנ"ז) מש"כ בענין זה וי"ל). וראה בספר מגדים חדשים להגרד"י ויס של"ט"א על ערובין (כ"א א) שהביא שגי' הרי"ף והרא"ש ביבמות (שם) היא: בכפר עכו. והכוונה לעיר גדולה שנקראה בשם כפר עכו כמבואר בתענית (כ"א א) ע"ש וא"כ אין ראי' לגידון כפר ע"כ.

אמר רבא אכלה תומא ורקתה, אכלה גרגישתא ורקתה, לא עשתה כלום, מ"ט וירקה מעצמה בעינן וליכא - לכאו' צ"ב דרשת הגמרא מאין למדו מתיבת וירקה לאפוקי אם אכלה לפני זה שום או גרגישתא.

וכתב הגאון ר' יוסף ענגיל בספרו בית האוצר (מערכת א - 1 כלל כ"ד) עפ"י מה שכתב לחדש דמ"ש "אונס רחמנא פטרי" היינו דמעשה אשר נעשה ע"י אונס איננו מתייחס אליו כלל וכאילו נעשה מאליו דמי, ואין זה נחשב כאילו הוא עשאו כלל.

ועפ"י זה ביאר הגמרא כאן, דכיון שנאמר וירקה היינו שהיא ירקה מעצמה ומרצונה, לאפוקי אם אכלה לפני זה שום וגרגישתא שאז היא מוכרחת לירוק, ואין זה מתייחסת שהיא ירקה אלא כנעשה מאליה ולא כפעולתה שלה.

על פי יסוד זו של הגר"י ענגיל שמעשה אונס אינה מתייחסת אחריו כלל, יש לפרש דברי רש"י בפ' בראשית (ד' כ"ג) לגבי למך שהרג בנו תובל קין ע"י שסיפק כף אל כף כשהרג קין בשגגה ובנו הי' ביניהם, לזה אמר אל נשיו "כי איש הרגתי לפצעו וילד לחברתי" ופירש"י: וכי אני פצעתיו מזיד שיהא הפצע קרוי על שמי וכו', והיינו כנ"ל כיון שהי' אונס מה שהרג קין ותובל קין אין זה נקרא על שמו, וכאילו הם נהרגו מאליהם.

דף קז: פ

אמר רבי אושע'י ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו וכו' ועולא ס"ל דממאנת אף לזיקתו - הגאון ר' יוסף ענגיל ז"ל בהוספות לאתון דאורייתא (כלל ח') כותב בהקשר לחקירתו (שם) האם יבום הוא אישות חדשה ואישות הבעל נסתלקה לגמרי או דהאישות הקודמת נשארת ולא נסתלקה לגמרי וניתק ממיתה ללאו. וכותב הגר"י ע"ז: וע"ע ביבמות דף ק"ז דס"ל לר' אושע'י דממאנת למאמרו וביאתו דיבם ואינה ממאנת לזיקתו משום דזיקה רחמנא רמי עלה מצי עקרה, ועולא ס"ל דממאנת אף לזיקתו מ"ט

נשואי קמאי קעקרה, וי"ל דפליגי בהנ"ל, דר"א ס"ל דאישות הבעל כבר נסתלק לגמרי והתורה חידשה אישות חדש בינה ליבם וע"כ אין יכולה למאן ולעקור אישות הבעל עוד, כעין אכלה כולה דאין נשאלין עלי' ודו"ק ואישות החדש שבינה ליבם הרי רחמנא רמי עלה וג"כ אין ביכולתה לעקרו, ועולא ס"ל דאישות הבעל עדיין לא נסתלק וע"כ שפיר אמר דנישואי קמאי קעקרה ודו"ק.

דף קח: פ

אפילו שיגרה בעלה אצל חנוני להביא לו חפץ משלו ואמרה אי אפשר בפלוני בעלי אין לך מיאון גדול מזה - הריטב"א (קז ב) הקשה דמאחר דמיאנה לפני חנוני לבד, א"כ אין כאן עדים להעיד שמיאנה ומנא ידעינן שמיאנה. ותירץ דאיירי כאן ששמעו עדים מבחוץ.

הבית מאיר (א"ה סי' קנ"ה) ג"כ הקשה דאיזה תועלת יש במיאון מאחר דלא היה שם רק חנוני ואין עד אחד נאמן, והוסיף דאין לומר דנפקא מינה במיאונה לחומרא, שאם הבעל כהן והיא ישראלית דאסורה לאכול בתרומה אם היא מודה, ואם מתה דאינו מטמא לה דלשון "אין לך מיאון גדול מזה" משמע דהוי מיאון אפילו לקולא, וע"כ כתב כהריטב"א, והוסיף דהחידוש דאע"ג שהאשה לא ידעה מאותן העדים שבחוץ וכה"ג בקידושין לא הוי עדות, אבל במיאון מהני.

והים של שלמה כתב בדעת רש"י דאיירי כשהבעל מאמינה, וכה"ג באמת אין צורך לעדים כשרים לברורי.

מיאנה בו היא מותר בקרובותי - בפתחי תשובה (אה"ע סי' ט"ו ס"ק ט"ו) הביא מס' ברכי יוסף שאם השתדך עם רחל ונתבטלו השידוכין, אין לו לישא אחותה או שאר קרובותי משום הרהורי עבירה שקשים מעבירה. כ"כ בכלי יקר שמואל א' סי' י"ח.

אמנם הגאון מטרנפול בחבצלת השרון (חאה"ע סי' כ"א) השיג על זה ממשנתנו דנשא קטנה ומיאנה בו, דמותר בקרובותי, והרי נישואי אותו קטנה אלימי טפי משידוכין בעלמא, ואעפ"כ כיון דפקעו קידושי' למפרע שרי בקרובותי, וק"ו דבמשודכת בעלמא שנתבטלו בשידוכין דשרי בקרובותי, ע"ש עוד מש"כ בזה.

דף קט: פ

אי לו על אשתו ואי לו על אשת אחיו, מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה - הגר"י ענגיל ז"ל בספרו לקח טוב (כלל י"ג) האריך לדון אי אמרינן ממה נפשך במצות דרבנן, וכתב דממשנתנו מבואר דלא אמרינן כן, דאל"ה אמאי צריך להוציא את אשתו הקטנה לאחר שחלץ לאחותה הגדולה, והא איסור אחות חלוצה אינו אלא איסור מדרבנן ומדרבנן הרי הקטנה מקודשת לו, וא"כ נימא דביחס לדיני דרבנן אין כאן זיקה כלל ותפטר הגדולה משום אחות אשה, ובדיני דאורייתא אין איסור אחות חלוצתו ונתיר לו את אשתו הן בדרבנן והן בדאורייתא, אע"כ דאין ממ"נ בדרבנן.

ועוד י"ל בענין זה דיראה עצמו כאילו חרב בין יריכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו, דידוע מה שאמרו חז"ל בפסחים (קט"ז ע"א) עה"פ ואת כל היקום אשר ברגליהם שזהו ממונו של אדם שמעמידו על רגליו, א"כ זה הדין שנטל ממונו של זה שלא כדון, הרי זה כאילו קיצץ רגליו שלא כדון, לכן בדין הוא שתהיה החרב בין יריכותיו של הדיין לקצץ רגליו.

ומה שאמרו שיראה גיהנם פתוחה מתחתיו, היינו שיראה עונו עצום מאד שאין מספיקין בידו לעשות תשובה כדי שינצל מדין גיהנם, אלא גיהנם פתוחה מתחתיו, שתיכף ומיד נופל בה ואין לו זמן בין הביניים שיישוב בתשובה וינצל.

קידושי קטנה מיתלא תלי וקאי וכי גדלה גדלי בהדה כו'-
כתב הרמב"ם (פכ"ט מהל' מכירה הי"ז) שקטן פחות מבן עשרים שמכר בנכסי אביו, דלא חל המכירה, ואם כשנעשה בן עשרים לא מיחה, שוב אינו יכול לחזור בו.

וכתב שם המגיד משנה דהוא נלמד מהא דאמרין הכא בקידושי קטנה, דאף הוה קידושי רק מדרבנן, אם גדלה שעה אחת ולא מיחתה, שוב אינה יכולה למחות.

ותמה הקצוה"ח (סי' רל"ה סק"ו) דמה ראי' הביא הה"מ מהכא, שאני הכא דאמרין אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, וע"כ הוא מתכוין לשם קידושין, אבל מהיכ"ת לומר במוכר בנכסי אביו שיחול ממילא המכירה.

ותירץ דהרמב"ם בזה לשיטתו דס"ל (בפ"ד אישות ה"ח) שאחרי שגדלה נעשית אשת איש גמורה וא"צ לחזור ולקדשה. וביאר במהרי"ק (שורש ל') דכל שבעל ונתרצית גמרו קידושי כסף, וחלו קידושי כסף דמעיקרא אף שנתאכלו המעות, דדומה למקדש לאחר שלשים דל"ב שוב לקדשה. וא"כ ה"נ במוכר בקטנות, הו"ל כמוכר לאחר שיגדיל, דאף שנתאכלו המעות, חלו המכירה לכשיגדיל, אם לא מיחה על זה.

וכתב דלפי זה אם לא מכר במעות, אלא מכר באשראי, אפי' הגדיל ושתק לא קנה.

ועיי"ש עוד מה שתמה ע"ז דהכא בשו"ע פסק כדעת רוב הראשונים דבעי שוב לקדשה לכשתגדל, ואין הקידושין חלין ממילא, וא"כ אמאי הביא הך דהרמב"ם לענין פחות מבן כ' המוכר בנכסי אביו והגדיל, שחל המכירה ממילא, ומשו"ה פירש שם באופן אחר. וע"ש בנתיבות (סקי"ז).

גליון זה יוצא לאור ע"י שיעור הדרה היומני בבית המדרש גבוה לכהנים - והוא כולל הרב יוסף קארו 4 ביתר.

ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com

הודעה חשובה ורחופה

לאחר שזכינו ה' להקים את הכולל הייחודי בית מדרש גבוה לכהנים - והוא כולל ערב וכולל יום שישי לכהנים להכניס לעבודת בית מקדשנו שיבנה במהרה בימינו כרצון אדיר חפצו של מורן הח"ח זיע"א שהרבה לעורר ע"כ בספריו ובמכתביו - ואשר נוסד ע"י מאות אנשים אשר נתנו הו"ק של 10 ש' לקיומו והחזקתו. כעת שאיפתנו להקים 'כולל יום שלם' לכהנים, כל מי שיוכל לסייע בדבר גדול ונשגב זה למען בית ה' אלוקינו הן בעצה והן בממון שכרו רב למאוד - פנו כעת למס' הטל: 0504166339 או במייל k0504166339@gmail.com

והטעם בזה כתב הלחך טוב י"ל דרבנן תיקנו דבריהם רק להחמיר על דברי תורה ולא להקל על דברי תורה, ולא גזרו דין אחות חלוצה רק להחמיר לאוסרה עליו, ולא להקל להפקיע זיקה של אחותה. ועע"ש טעם נוסף. [וע"ע מש"כ לעיל כ"א].

תני בר קפרא לעולם ידבק אדם בשלשה דברים בחליצה כאבא שאול, בהבאת שלום דכתיב "בקש שלום ורדפהו", בהפרת נדרים כרבי נתן - וכתב המהרש"א כאן: ונראה דכל הני ג' דחשיב לידבק בהן, והיינו אף על פי דפעמים יש לצדד גם בהיפוך דהיינו בחליצה כגון בידוע לנו שמייבם לשם מצוה דאפילו לאבא שאול מצות יבום קודמת ביה דדוקא קאמר הכונס את יבמתו לשום נוי וכו', וכן הפרת נדרים הנודר לשם מצוה ונודר בעת צרה כמו שמצינו ביעקב וידר יעקב נדר וגו', וכן בהבאת שלום שאסור לעשות שלום באויבי ה' כמו"ש "הלא משנאיך ה' אשנשא ובתקוממך אתקוטט", ואעפ"כ אמר לידבק על הרוב בג' אלו שזכר, דהמיעוט הוא שמייבמין לשם מצוה, וכן בנדרים המיעוט הוא למצוה, וכן בשלום שיש לידבק עם רובא דעלמא בהבאת שלום ויליף ליה מלשון ורדפהו שיש לידבק בו.

ובערוך לנר כאן ביאר באופן נחמד הג' דברים האלו שנקטה הגמ' ובסדר בזה, שבאמת ע"י חליצה הוא מרבה קטטה, ואדרבה רק ע"י יבום הוא מרבה שלום, אבל בכל זאת יש לו לחלוץ כדברי אבא שאול, כי הוא אינו עושה לשם מצות יבום, אבל בכל זאת צריך לדבק בהבאת שלום בכל מקום ולא ללמוד מחליצה כי היא יוצא מן הכלל. אבל לא תימה שמתוך שמצוה לעשות כל מצוה לשם שמים אז לא יפר נדרי אשתו כי איתא בדף צ: טעמא מאי אמר רחמנא בעל מיפר כדי שלא תתגנה ואם תתגנה אדרבה אז הוא יעשה הכל לשם שמים יותר קמ"ל שידבק בהפרת נדרים, ובה ביאר ג"כ מדוע איתא הפרת נדרים דוקא ולא התרת נדרים עיין שם.

דף קט: פס

לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין יריכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו וכו' - כתב הבן יהודיע בסנהדרין (ז ע"א) דהא דהדיין צריך שיראה כאילו חרב מונחת לו בין יריכותיו הוא, דהנה ירכות שם דיין הם אותיות יו"ד נו"ן, ובאותיות אל"ף בי"ת יש בין אות יו"ד לאות נו"ן אותיות מלך, ואם זוכה הדיין יהיה כדון מלך וכדכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ, נמצא "בין יריכותיו" יש אותיות מלך, אך אם לא זכה אז האותיות אלו שבין יריכותיו יהיו צירוף "כלם" שעושה כליה בעולם שיביא חרב לעולם, וזה כאילו חרב מונחת לו בין יריכותיו.

ומה שאמרו גיהנם פתוחה לו מתחתיו הוא, דהנה תחת אותיות "השופט" יש אותיות ו"ו ת"ו זי"ן צד"י יו"ד, ומספרם עולה תר"ט כמנין "גיהנם פתוחה" שעולה תר"ט, לכך אמר כאילו גיהנם פתוחה לו מתחתיו. ועוד י"ל שתחת אותיות דיין יש אותיות הככ"ס, ועם הכולל ד' אותיות הוי כמנין גיהנם עם הכולל, לכך אמר כאילו גיהנם פתוחה לו מתחתיו.